1872. XVII. évfolyam. **160. szám.** **Kedd, julius 16.**

Megjelenik **mindennap** a délutáni órákban.

Előfizetési dij:
Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Helyben előfizethetni Demjén L. és Keresztesy Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordautcza **122.** sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési dij: öt hasábos garmond sorért 6 kr s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdij.
Hirdetések felvétetnek: Helyben: a kiadóhivatalban, Demjén László könyv- és Keresztesy Pál papirkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király utcza 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent (Stadt, Seillerstätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttg
Nyilttéri czikkek: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetések s hirdetési dijak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Lapszemle.

A „Reform" társadalmi és erkölcsi nyomorainkra tesz figyelmessé, mik egyebek közt lelenczházak hiányában, lakáshiány folytáni erkölcsi sülyedésben, a szegényügy rendezetlenségében stb. jelentkeznek, s ennek kapcsában ismételve sürgeti, hogy a régi közjogi politika abbanhagyása mellett a társadalmi átalakitásokra, üdvös reformokra kell törvényhozásunknak fektetni a fősulyt.

A „Pest. Llyod" a horvát feliratí küldöttségnek adott királyi válaszról értekezik, mely konstalálja, hogy a horvát országgyülés desavouálta a szeptemberi manifestumot s a jog és alkotmány terére lépett. Különös figyelmet érdemelnek, ugymond, a válasznak a kiegyezési törvényre vonatkozó tételei. Ezekben ő felsége mindenekelőtt erőteljesen hangsulyozza a kiegyezési **törvénynek, mint alaptörvénynek jelentőségét** s csak ezután helyezi kilátásba e törvény részbeni módositását. Ez eloszlat minden aggodalmat arra nézve, mintha az egybegyülendő regnicolaris küldöttségek constituante-t képeznének, mely az államjogi rend alapjait érinthetné. Csupán a kiegyezés hiányainak mellőzéséről van szó, mi az államjogi érdekek veszélyeztetése nélkül eszközölhető. A királyi válaszszal tehát a horvát actio első stadiuma befejezést ért; a mi még hátra van, azt a magyar országgyülés egybelépése után kiküldendő regnicolaris deputatio a horvát deputatióval üdvös megoldás elé vezetendi, ki levén mondva a kir. válaszban, hogy a revisiónak a törvény, alkotmány és Magyarország állami érdekei szellemében kell történnie.

A „Narodny Lysti" a horvát országgyülés feliratáról vezérczikkezvén, tudomást vesz azon örömről, mely a pesti lapokban van jelezve azon fordulat felett, melyet legujabb időben a dolgok Horvátországban vettek. Ezután taglalja a felirat egyes pontjait, s végül egy pesti lap azon nyilatkozatához, hogy „Horvátország ezentul leghivebb szövetségese lesz a magyar királyságnak", megjegyzi, hogy ha ez csakugyan megtörténik, akkor a Deák-párt politikája legnagyobb diadalát fogja ünnepelni Magyarországban.

Az ujvidéki „Zasztava" „A bizottság" aláirással a karloviczi congressusnak augustus hó 18-kára történt összehivása alkalmából értekezletet hi össze folyó hó 12-ik napjára, melyen a congressusra küldendő követek megválasztásáról, a programmról s az irányról, melyet az egyházzsinaton képviselnének, értekeznének. Az értekezlet Ujvidéken, mely földrajzi fekvésénél és egyéb körülményeknél fogva is a legalkalmasabb, — tartatik meg a szerb egyházközség épületében. Azok, a kik nem jelenhetnek meg személyesen, irásbeli nyilatkozatot s beleegyezést küldjenek Dr. Szubbotits Jánoshoz, a bizottság elnökéhez. A megtartandó gyülés jelölteket senki nyakára sem fog tolni, csak ajánlani fogja az érdemeseket, mikép az öntudatos népeknél szokásban van.

A „Pesti Napló" szép vonásnak tartja, hogy a német nemzet diadalának ittasitó zaja közt sem feledkezik meg azon — rég elhunyt — férfiairól, kik Poroszország regeneratiójának, az idegen uralom alól való felszabadításának, munkáját megkezdék, észszel és akarattal küzdének mellette, előkészitvén ujból a jólét és dicsőség korszakát, s hogy ezek között Stein Károly Frigyes bárónak közelebb szobrot emelt. Stein az ujabb német történelem egy legimposansabb alakja, kit szintén a nagy franczia forradalom vezetett az államférfiui iskolába, de lángesze megtisztitá a rombolási vágytól a nemesebb törekvéseket s alkotásait a közjó szolgálatára tette hasznos tényezőjévé. A porosz veszteségek előtt is nagy hivatalokat viselt ugyan már, de reformatori lángeszének csak ahkor nyilt igazi tere, midőn Poroszország lesujtva, idegen állam nyüge alatt görnyedt, midőn még véderejének létszámát is idegen hatalom szabta meg; ekkor állittatott Stein a kormány élére, hol egy évi müködése alatt is a legüdvösbb intézkedéseket tette, — belátta ő, hogy az ország regeneratiója a belső üdvös szervezéstől függ, erre fektette tehát a fősulyt, s mennél kisebb volt tere a megcsonkitott Poroszországban, annál nagyobb volt az eredmény; a forradalom vértengeréből kiszemelt eszmegyöngyöket gondosan, s mindig gyakorlatilag értékesité, s noha egy év után Napoleon kivánságára állását elhagyni s idegen országban menedéket keresni volt kénytelen, az elhintett üdvös magnak annyi ápolója támadt, annyian sorakoztak az általa teremtett térre, hogy nemsokára Napoleon hatalma is megtört erős phalanxjokon, s a jövendő nagyság csirája éledni kezdett, mely egész Németországot volt áldásával elárasztandó, mert Stein hazájának nem a kis Poroszországot tekinté, hanem az összes német államokat, melyek egységes nagy német állammá alkotása volt eszményképe, de annak előkészitését a közmivelődés, anyagi és szellemi haladás és felvirágzás által kivánta munkálni s idő előtt nem fogott a kivitel létesitésébe. A hadsereg korlátolt létszámának pótlására feltalálta a védrendszert, az alkotmányos érzelmet, a hazaszeretete fejleszté a megjavitott iskolákban, javitotta a közigazgatást, s fejleszté az anyagi érdekeket. A bölcsen kigondolt és számitással létesitett terv megtermé gyümölcsét Poroszországra nézve, melynek önálló felvirulását még ő maga is megérte. Az egységes német birodalom csak halála után 30 évvel létesült, de eszméinek hirdeti diadalát, melyek élni s tiszteletben maradni fognak mindvégig, s kijelölendik az ösvényt mindenha, melyen a valódi reformátori politikának haladni kell.

A „Kol. Közl." eredeti távsürgönye.

Prága. Itt és a vidéken mind több egyének fogatnak el, egy titkos szövetségnek jöttek nyomára, melynek czélja vala b. Kollert a csehországi helytartót meggyilkolni; fegyverek és nevezetes okmányok találtattak a házmotozásoknál.

Legujabb táviratok.

Róma, jul. 13. A „Voce della Verita" jelenti: A pápa ma a pápai közmunka-miniszterium hajdani hivatalnokait fogadta; köszönetet mondott nekik a kifejezett szerencsekivánatokért; megemlékezett az 1848-ki eseményekről és hozzátevé: Mi a kormánytól semmi segitséget sem várhatunk, hanem csak Istentől.

Prága, jul. 13. A „Prager Abendblatt" jelenti, hogy a legujabban eszközölt elfogatások- és házmotozásoknak oka a helytartó élete ellen tervezett merényletben keresendő.

Lipcse, jul. 13. A bécsi lövészeket a pályaudvarban senki sem várta; a közönség minden részvét nélkül viselé magát, de sőt még visszataszitólag; a bécsi lövészek közt nagy a lehangoltság.

London, jul. 12. Az alsóház hosszas vita után engedett a kormány kivánatának és a felsőháznak a titkos szavazási billhez tett módositványait, melyek szerint e bill ideiglenes jelleggel birand — elfogadta. Az iskolai képzettséget nélkülöző választókra vonatkozó módositvány elvettetett.

Olteanu János, lugosi görög kath. püspöknek körlevele

a lugosi egyházmegye papságához és hiveihez az országgyülési követválasztások előtt.

Az országgyülési képviselők választóinak összeirása az egész országban már befejeztetvén, a választások napja is legközelebb be fog következni.

Habár eléggé ismerjük is egyházmegyei papságunk s különösen az ennek vezetésére hivatott kerületi egyházfőnökök érettségét és loyalitását, mindamellett kötelességünknek tartjuk ez alkalommal is nézetünket és atyai tanácsainkat nyilvánitani és titeket egyházmegyénk különféle körülményeire figyelmezietni, kérvén benneteket az urban, hogy magatokat vallásunk érdekeit veszélyeztethető vagy sérthető bárminemü tevékenységtől viszszatartsátok.

Felséges urunk és királyunk iránti törhetlen és rendithetlen loyalitás és hüség érzelmétől vezettetve és ő Felsége legmagasb akaratát örökké teljesiteni készek, lehetetlen engedelmességgel és hódolattal nem viseltetnünk azon kormány irányában, mely kormány ő Felsége akaratának és hatalmának kifolyása. És meg lévén arról győződve, hogy ő Felsége jelenlegi kormánya a legjobb szándék által lelkesitve arra törekszik, miszerint szeretet hazánkat azon bajokból kimentse, melyekbe az egyetlenség, kölcsönös bizalmatlanság, káros vetélkedés, egyik elemnek a másik fölött uralmi vágya, végre az idegen ármány döntötték; továbbá tudván azt, hogy azon férfiak, kik jelenleg Magyarország sorsát intézik, drága honunk javának és boldogságának megpróbált és hü bajnokai; végre belátván azt, hogy az 1867. évi XII. törvényczikkben szintén szentesitett kiegyezési alap jövendő boldogságunknak leghatalmasabb támoszlopát és palladiumát képezi, mig ellenben ezen alap el nem ismerése, az ellene irányzott ellenséges törekvések, a jelenlegi kormány megbuktatására czélzó tervek és irányzatok, nemkülönben a korona és a nemzet közt létrejött üdvárasztó béke kötelékeinek felbontása a közromlás, fejetlenség és egy ujabb absolutismus örvényébe sodorhatna; elvégre mivel tudjuk, hogy minden ellenséges kisérlet, mely a jelenlegi kormány — és a válságos helyzetünkben vezérül, közvetitőül hazánk ismert nagy bölcsének vezetése alatt álló párt által képviselt elvek — ellen irányoztatik, oly beláthatlan nagyságu veszélynek magvait rejti magában, mely közös mindnyájunkat nyelv- és valláskülönbség nélkül enyészettel fenyeget s közös szabadságunk napjának lealkonyodását maga után vonja: mindezeknélfogva érezzük, hogy nemcsak szükséges a jelenlegi kormánynak hódolnunk és engedelmeskednünk, de sőt kötelességünk azt minden erőnkből és teljes odaadással gyámolitani, támogatni.

Tehát óvakodnunk kell bizalmunkat oly követjelöltnek adni, kiről föltétlenül meggyőződve nem vagyunk, miszerint erős akarattal, elhatározott szándékkal és elegendő lelki erővel bir a jelenlegi kormány fönállását megvédeni, és minden körülmények közt a közös haza érdekében müködni, és ki őrizkedni fog az ország areopágjában oly állást elfoglalni, a honnan csak demonstrálhat, de rajtunk mit sem segithet.

Kivánjuk meg követünktől, hogy nem hiu ábrándok, csalfa remények embere, hanem oly férfiu legyen, ki az adott viszonyokkal számot tud vetni, a ki a gyakorlati téren forog, s az országgyülés azon többségéhez sorakozik, mely Ő Fölsége a királynak bizalmát birja, és a mely többség szándékozik és képes is nekünk uj jogokat adni. Mit is használna nekünk oly párthoz csatlakozni, mely, mint láttuk sem nem akart, sem nem bir részünkre valamit kivivni. Hasonlókép nem fogunk czélhoz jutni még akkor sem, ha segitség és támasz nélkül elszigetelten állandunk.

Ezen, bizalmunkkal megtisztelt férfiuban keresett és megkivántató tulajdonság és elvek, egész szivből és lelkünk mélyéből szeretni kellő, saját román népünk iránti szeretetünket és őszinte hajlamunkat ki nem zárják.

Válaszszunk tehát oly férfiakat, kik Felséges apostoli királyunk iránti tántorithatlan hüség és Ő Felsége magas kormánya irányában loyalis hódolat engedelmesség mellett egyszersmind népünk iránt is igaz szeretettől és igazságérzettől áthatva vannak.

Kerüljétek az olyan emberek politikáját, kik a nemzetiség álarcza alatt népünket tévutra vezetik; — olyan politika a románokra nézve nézve nemcsak nem üdvös, de sőt tényleg veszélyezteti a román nép ügyét és érdekeit mert a midőn a hazai kormánynak a megkivánt honpolgári támogatást megtagadja, midőn nem csatlakozik az országgyülés azon többségéhez, mely a jelenlegi helyzet ura, midőn a szentesitett törvényekkel szemben ellenzéki állást elfoglal, — és pedig olyanokkal is, melyek bennünket specifikus román szempontból nem is érdekelnek — fellázitja ellenünk azon testvérekket, kikkel barátságban és testvériségben élnünk és halnunk kell, — az ujabb jogok kivivását megnehezitik és lehetetlenné teszik és oly álláspontot kényszeritenek elfogadni az országgyülésen, a melyen expectorálnunk igenis, de valamit szereznünk nem lehetne.

TÁRCZA.

A magyarok és politikai irodalmuk története.

1790-től 1815-ig. **Sayous Ödöntől.**

(Érdekesnek tartjuk e figyelemreméltó munkáról a franczia sajtó egyik legnevezetesebb közlönyében, a „Journál des Debats"-ban adott ismertetést bemutatni olvasóinkank.)

I.

Ezen kötet különálló s előleges töredéke a magyarok nagy politikai és irodalmi történetének, melynek Sayous Ödön megirását tervezi; mire némi bátorság kivántatik, mivel egy ilynemü feladat talán 10—15 évi szorgalmas munkájába fog kerülni. Az országban tett utazások, nyelvészeti tanulmányok, s a magyar és német müvekben eszközlött nyomozások: ezek közül ő semmit sem kimélt és semmit sem fog kimélni. Ez tehát komoly és hosszas mnnkával járó vállalat; ime itt egy franczia áll előttünk, ki semmi fáradságtól sem kiméli meg magát, hogy egy idegen országot megismerhessen és megismertethessen velünk.

Jegyezzük meg, hogy ezen kötet még a háboru előtt volt megirva; az előszó 1870. jul. 1-éről van keltezve; már a háboru előtt is merültek fel köztünk nehány oly szorgalmas személyek, kiknek figyelme határainkon tul volt irányozva, és kik már is élénk tudatával birván annak, a mi nálunk hiányzott, s már is világos elősejtelmével birván azon alárendeltségnek, melybe mi ekkép magunkat lassankit sülyedni engedtük, azzal foglalkodtak, hogy saját s a mi képzettségünk hézagát betöltsék a nálunk kivül létezőkkel való megismerkedés által. Megjegyzendő, hogy ezek szinte mindnyájan azon egyetemhez tartoztak és tartoznak, melyet nem oknélkül vádolnak azzal, hogy makacsul ragaszkodik saját elavult programmjaihoz. Azonban ez egyetemnek azon szerencséje van, hogy keblében oly értelmes és tudományos férfiakat számit, kik — különösen a fiatalok kozt — érezvén, hogy miben áll az egyetem vétke, a mennyire tőlük függ, mérsékelni igyekeznek annak hiányait, melyeknek helyreigazitása nem áll hatalmukban; — megifjitni annak módszerét, melynek megváltoztatása nem áll hatalmukban és legelőször ismerik fel, hogy ama minta, melybe az őket önté, igen szükké lett. Az egyetem fiatal tanárai örömest lennének kevésbbé routine emberei, mint anyjuk az alma mater.

Sayous Ödönnek, mint a történelem tanárának egy párisi lyceumnál volt alkalma felismerni, hogyha létezik nálunk valamely kevéssé ismert történelem, ez Magyarország történelme. Ismernek abból némely episodokat, például Hunyady Jánosét, és ezen lovagias felkiáltást: „Moriamur pro rege nostro Maria Therésia." Általánosan tudva van, hogy a magyarok Európa védfalát képezték Törökország ellen. A szemlék és a hirlapok időről-időre Deák vagy Andrássy arczképeit festik le előttünk.

Másrészről Thierry Amadé és Rambaut, — egy másik Sayous Ödönnel körülbelül egykoru egyetemi tag, — földerité a magyarok eredetét.

Fel kell még emlitenünk de Gerando Ágoston ily czimü müvét: „L'esprit public en Hongrie" (a közszellem Magyarországban,) mely 1848-ban jelent meg, s melynek szerzője, egy francziaországi fényes név örököse, Magyarországban élt, hol házassága által a Teleki-családdal rokonult. „Ez kitünő könyv — ugymond Sayous, — a politikai szenvedélyek szerfeletti élénksége daczára." — De mindezek oly szétszórt vonások, melyek nem csatlakoznak egymáshoz; arra nézve, hogy azok egyesittessenek, s hogy a magyar nemzetnek egyetlen keretbe foglalt teljesebb képe tüntettessék elénk, Magyarortzágnak oly történelmére van szükségünk, minő az, melyhez Sayous fogott; valóban, ha ezen történelmet csupán töredékesen ismerjük, azon veszélynek vagyunk kitéve, hogy a magyar jellemnek egynémely részét félreismerjük, vagy hogy annak valamely más részét az egész magyar jellem helyett vesszük. Ez a tévedésnek oly neme, melynek különösen ki vagyunk téve, midőn a magyar népről van szó.

„Lovagias nép" ekkép határozzuk meg mi e népet, és ebben igazunk is van.

Következőleg rokonszenvet érzünk magunkban iránta, a mi helyes is; azonban ebből szerfölötti könnyüséggel s önmagunkra való nagyon is tetszelgő viszszagondolás folytán azt következtetjük, hogy ennélfogva az némileg hasonlit a franczia néphez, a mi inkább hamis mint igaz nézet; mivel más oldalról a magyarok jogtudósi, sőt casuistikus szellemmel birnak és politikai fejleményeikben ép oly erősen ragaszkodnak az irott joghoz, a tényleges szövegekhez s a régi carthákhoz, mint a mily kevéssé ragaszkodunk mi francziák azokhoz. Nem tétovázom kimondani, hogy a franczia olvasóknál egy kis kiábrándulás fog beállani, midőn Sayoustól arról értesülendnek, „hogy lényegileg ezen politikus nép a szárazföldnek majdnem egyetlen része, melynél a parlamentáris rendszer természetes és jellemben fekvő dolog. Sokkal inkább hasonlit Angliához mint Francziaországhoz."

Mindazonáltal egyik sem áll a kettő közt; a valóság abban áll, hogy az angolok tévedése nem csekélyebb lenne a mienknél, ha ők azt képzelnék, hogy a magyarok hozzájok hasonlitanak. Jól tudom ugyan, hogy a régi szokásokhoz való ragaszkodás igen erős mindkét népnél, s hogy ha a nagy charta 1215-ben kelt az arany bulla, mely a magyar alkotmányt megszabá, 1222-ben kelt. Jól tudom ugyan, hogy Magyarország szintugy mint Anglia, royalistikus, aristokratikus és szabadelvü, és hogy a fejedelem megkoronázása sehol sem történik a loyalitás hasonló lelkesülésének közepette, mint a westminsteri apátságban, vagy a Duna királyi dombján.

De a két nép közti különbségek még nagyobbak, mint a hasonlatok. Az angolnak leggyakrabban szőke haja, kék szemei, kissé merev magatartása s még akkor is, midőn gyors, meggondolt lépése van; a magyarnak fekete haja és szemei, heves vagy expansiv mozgása van s a keletiékhez hasonló, majd felbuzduló, majd rest modora van. Az angol ura szenvedélyeinek még akkor is, midőn azok őt vezetni látszanak; politikája flegmatikus, gyakorlatias, megfontolt; a magyar nagy lelkesüléseknek van alávetve a nagy vagy a kis dolgok iránt. Ő kész aranynal telt erszényét odavetni egy czigánynak ki a nemzeti dalokat elragadóan játsza; kész odavetni életét egy oly királynak, ki csupán arra gondol, hogy őt megcsalja.

E szerint, midőn a magyarokról van szó, fontos dolog, hogy ne hagyjuk magunkat kisértetbe vitetni az összehasonlitások és analogiák által, és hogy szakitsunk szellemi szokásainkkal és összehasonlitási hajlamunkkal, hogy igy azokat jobban felfoghassuk. Ők egy külön osztályt tüntetnek fel az európai lélektanban; lássuk csak, miként festi arczképöket Sayous Ödön, könyvének kezdetén:

„Egy tatár nép, mely a polgárisult Európában helyet foglalt, hogy azt több izben megmentse, a barbárságtól; egy büszke nép, mely képes a legmeghatóbb engedelmességre a szerencsétlenségben levő királyok iránt, valamint a leglegyőzhetlenebb ellentállásra a hatalmas és győzelmes királyokkal szemben; egy saját fajára a babonaig kevély nép, mely saját jellegének szépségét s lelkének erélyes hangulatát megvetett nemzetekkel való szerencsés vegyülésének köszönheti; egy oly heves és mozgékony nép, mely bámulatosan felfogja a nehéz és türelmes parliamentaris rendszert; egy dühös lovasokból és hajthatlan jogtudósokból álló nép: ilyen a magyar nemzet saját nagy saját fenségében, saját hiányai s különösen ellentéteivel." Azon időszak, melyet jelenleg Sayous nekünk előad, s mely 1790-tól 1815-ig terjed, talán a magyarok történelmének legkevésbé kiváló és egyszersmind legkevésbé ismeretes időszaka. Mindazáltal ezen időszakban történt, hogy az európai népek kettős mozgalmát követvén, melyek előbb a franczia forradalom viszhangját kapták meg, és később erejüket ujra összegyüjték I. Napoleon kényurasága ellenében, — a magyarok, noha gyakran megcsalattak saját kormányuk vagy saját erélytelen szenvedélyeik által, mindamellett is megalapiták költészetüket, szónoklatukat, gazdaságukat és szabadságukat.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Ily politikát mi nem követhetünk, s követni nem is akarunk. Mi akarjuk, hogy népünk sorsát jobbitani igyekezzünk, passivitásban és tétlenségben vagy czélhoz nem vezető tevékenységben egy perczet sem akarunk vesztegelni. Bizalommal közeledünk a magas kormányhoz és az országgyülés többségéhez; — ajánljuk közremüködésünket azért, hogy nekünk is a mire szükségünk van, megadassék, hogy e közhazában elégedettek és boldogok lehessünk.

Nem hallgathatom el, nagyon szeretett testvéreim és fiaim, hogy mi a lugosi egyházmegye papsága és népe, elismerésünk és legőszintébb háladatosságunk érzetéből is kötelesek vagyunk a jelenlegi kormányt üdvös intentióiban támogatni.

Még nem mult el két éve, mióta ezen püspöki székre érdemünk felett emeltettünk; e rövid idő alatt Ő Felségének kormánya szegény uj egyházmegyénket igen sok jótékonyságokkal halmozta el. Itt van a diszes püspöki lak, s mellette egy másik kincstári ház, itt vannak a már fölépitett, a már épülő félben lévő és felszerelendő isgári, vermesi, petrományi, szilasi, rakoviczai, hityási peruli és viszági templomok, több megszerzett belső egyházi telek, számos kápolna belfelszerelésére forditott jelentékeny összegek, számos szegényebb sorsu lelkészek és kántor-tanitóknak segélyzése és itt van a biztos remény az erdélyi alsó papságnak segélyzése iránt.

Mindezeket főpásztori szeretettel és bizalommal emléketekbe hozva, felkérlek titeket az urban, hogy okosak legyetek, tartsátok szemeitek előtt a haza és egyházmegyénk érdekeit, óvakodjatok bárminemü izgatásoktól és hiu tüntetésektől, és ne nehezitsétek főpásztortok állását, ki szivét és lelkét áldozza ezen nagyon kisértett szegény egyházmegye javáért és boldogságáért!

A mi urunk Jézus Krisztus és a szent lélek áldása legyen veletek mindnyájatokkal mindörökké.

Krisztusban szerető atyátok:

János püspök.

KÜLFÖLDI HIREK.

Oroszországnak stambuli követe, Ignätieff egy idő óta mindenható Törökországban, a belpolitika megváltoztatására s igy vesztére törekedik. Terve ez a „Débats" szerint:

Van Abdul-Azisnak egy tizenhárom éves kedvencz fia, Jussuf Jzeddin-Effendi, kit a sultán trónutódának szeretne, s hogy tervét valósitsa, megváltoztatni akarja az eddigi öröklési rendet. Ebben hatalmas segédkezet nyujt neki az orosz követ: Ignatieff. Ha már Oroszország eléri czélját s az államcsiny sikerül s minden muzulmán traditiók ellenére Jussuf-Jzeddin-Effendi leend sultánná Abdul-Medjid idősebb fia Murad-Effendi sérelmére, a polgárháborn azonnal ki fog ütni a törökök és arabok között, mire a keresztények természetesen fellázadnának. A többit könnyen kitalálni: Oroszország a czivilizáczió és kereszténység érdekében közbe lépne. A „Débats" ez eseményekkel összefüggésbe hozza királyunknak berlini utazását Andrássy gr. tartva a zivatartól, mely Konstantinápoly felől emelkedhetik s fenyegetheti Austria biztonságát, eszközöket keresne a veszedelem elháritására; ez magyarázná meg törekvéseit, miknek czélja szoros szövetkezés Németországgal.

Belgrádban hire járt, hogy a szultán trónfoglalása évfordulóján amnestiában részesitette az utolsó bosnyák fölkelés vezéreit, kik eddig számüzetésben éltek, vagy K.s-Ázsiába voltak bellebbezve. A bosnyák nemesek visszakapják elvesztett jogaikat és kiváltságaikat s a volt forradalmárok feje Fazli basa magasabb hivatalra van kijelölve. A nagyurnak ezen politikailag is igen fontos tényétől a legjobb sikert várják.

A franczia kölcsönre vonatkozólag irja a „Presse": Semmi kétség többé, hogy a franczia második milliárd kölcsön sokkal nagyobb könnyüséggel és a pénzpiacz kevesebb megterheltetésével jön létre, mint az 1871-ik évi juliusi első kölcsön. Azon merev magatartás, melyet a német tőkepénzesek eddig tanusitottak, a körülmények helyesebb felfogásának, és azon törekvésnek adott helyet, hogy a kölcsön felvételéből ők is lehető hasznot biztositsanak magoknak. Párisi tudósitónk irja, hogy az összes európai tőkepénzesek élénk részvéte, minden várakozást felül halad, és a franczia döntő körökben senki se kétkedik többé a kölcsön létrejötte felett. Eddig a Rotschildház $1\frac{3}{4}$ milliárdra kapott aláirási jelentkezést, s a jelentkezők közt szerepel Anglia is fél milliárddal. A bécsi piacz is tekintélyes öszszeggel jegyezte elő magát.

A franczia nemzetgyülés pártjainak kebelében nagymérvü mozgalmak folynak, melyek a sokszor megkisérlett, de eddig mindig meghiusult eszme, a monarchikus pártok fusioja megvalósitására irányulnak. A jobb közép s a jobboldal mérsékeltebb elemei hir szerint alkudozásokat kezdenek a végből, hogy egymás között szoros és állandó szövetséget alkossanak. Ez ennyiben véve nem uj dolog, hanem nagyon is uj az, hogy a monarchisták fusioja a köztársasági alapon fogna létesülni. A mai táviratok szerint a czél ugyanis az, hogy az adott közjogi alapon egy nagy nemzeti párt szerveztessék, mely a belpolitikai kérdésekben a mérsékelt szabadelvüség zászlaját lobogtatná. Francziaországnak rendkivüli hasznára válnék ezen párt alakulása; mert ez esetben a közjogi ellenzék ott is oly csekélyé törpülne, hogy a reformtörekvéseket többé gátolni nem tudná.

Londonban a „Kreuz. Ztg" szerint, még most sincsenek megnyugtatva az Alabama-ügy végleges kimenetele iránt. Elismerik ugyan, hogy a genfi biróság határozata kimentette Angliát a ravasz amerikaiak által szőtt hálóból, de ujabban ismét hire jár, hogy a nagy befolyással biró kereskedelmi consortiumok Amerikában csak azért ejtették el a közvetett követelésekre vonatkozó igényeiket, hogy a közvetlen károkért nagyobb összegeket követelhessenek. Az amerikaiak, hallomás szerint, nem kevesebb mint 20 millió font sterlinget szándékoznak e czim alatt Angliától kizsarolni, mihez azonban még a kormánynak is lesz hozzászólása, eltekintve attól, hogy e követelés megitélése vagy visszautasitása is, a jelen körülmények között, tisztán a választott biróság akaratától függ, melynek mindkét rész magát alávetni tartozik.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, julius 15. 1872.

— **Féléves és évnegyedes t. előfizetőinket kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mielőbb megujitani, nehogy a lap megküldésében fennakadás történjék. A szerkesztőség.**

— **Képviselőválasztások eredménye:** deákpárti 236, ellenzéki 133, a Deák-párt nyert (jul. 13. estig) 53 kerületet, vesztett 25-öt.

— **Király ő felsége** a magyar miniszterelnök előterjesztésére, a folyó évi junius 4-én felállittatni engedélyezett törvényelőkészitő bizottsághoz alelnökké Fabinyi Theophilt a magyar Curia semmitőszéki osztályának biráját: továbbá tagokká Szilágyi Dezső igazságügyministeriumi ministeri tanácsost, eddigi rangjának megtartása mellett, és Zichi Antal pesti tankerületi felügyelőt ministeri tanácsosi ranggal és czimmel; végre titkárrá: Gondol Dániel magyar pénzügyministeri titkárt osztálytanácsosi ranggal és czimmel kinevezni méltóztatott.

— **Ő Felsége** a honvédelmi miniszterium ideiglenes vezetésével megbizott magyar miniszterelnök előterjesztésére, ezen miniszteriumhoz Schyttra István és Szőts Albert honvédelmi-, s Asbóth János pénzügyminiszteri fogalmazókat miniszteri titkárrá nevezte ki.

(J.) **A zene-conservatoriumnak** ez idei első hangversenye f. hó 14-én tartatott meg. A mrsorozat 7 számból állott, melyeknek mindegyike sikerrel és öszhangzattal oldatott meg. Az egyes piecek közül kiemeljük a **Gyulai Jolán** k. a. által énekelt Schubert (der Aufenthalt) magán dalát, a br. **Bánffy Ernő** ur által sok érzéssel és bensőséggel előadott Guill Popp fuvola ábránd és változatait, ugy a clarinetre alkalmazott Artot gyönyörü „Bellini emlékét", melyet **Dietrich Amade** ur gazdag szinezéssel s alapdallamát minden visszakerülő változatában hü kifejezéssel adott vissza. — A második és ötödik részben változás történt, mert Dr. Kolozsvári helyett a hegedürészt **Khuna** játszta — a közönség a Hayden hármas, és a Beriot-féle duóban müködötteket, ugy a zeneconservatorium összes tagjait többször megtapsolta.

— **A bécsi világkiállitásra** a debreczeni ref. collegium köréből is több érdekes nevezetességet fognak felküldeni. Ezek közt lesz a legelső debreczeni magyar nyomtatvány 1562-ből; ez Verbőczy Magyar Decretuma, Veres Balázs által forditva. A nyomtatvány teljes, tiszta és correct, s bizonyára becsületet fog vele vallani Debreczen városa.

— **A bécsi világkiállitás** terén egy gloriette fog felállittatni. Mint a „Világk. Közl." irja, Strenne polgári mérnök folyamodott a világkiállitás főigazgatóságához, hogy a kiállitás helyiségének közvetlen közelében saját költségén egy gloriettet épithessen. Ez egy toronyszerü, diszes modorban épitett, fából való emelvény, melynek 150 lábnyi magasságu felső sikján 200 ember foglalhatna helyet. Ezen kivül különböző magasságu erkélyek vannak tervezve azok részére, kik a szédítő magasságot el nem birják. A közlekedést négy lépcső és két emelő készülék által tartják fenn, mely utóbbi gőzerő által mozgattatnak. Valamint a bécsiek, ugy a kiállitás idegen látogatói is ezen gloriette segitségével igen érdekes áttekintést nyernének Bécs városa, a kiállitás környezete és a Dunaszabályozás fölött.

— **247**—1872. **Értesités.** A vallás- és közoktatási miniszter ő nagyméltósága idei 11,441 sz a. kelt rendelete folytán a néptanitók számára vallás és nemzetiség különbség nélkül a póttanfolyam ez idén is Déván a helybeli állami fitanitóképezdei helyiségében a jövő aug. hó 5-től kezdődőleg hat hétig fog megtartatni, mely idő alatt minden ott megjelenő tanitó 60 krt napidijt fog az állam pénztárából nyerni, s az oly tanitó, a ki szakában nem jártas, és a póttanfolyamon még sem kiván résztvenni, mindaddig, mig ismereteit ki nem pótolja, államsegélyben nem fog részesittetni. Szállásról a lehetőségig legolcsóbb árért gondoskodva lesz. A tanitás magyar és román nyelven fog tartatni. Felhivom tehát az ezen póttanfolyamon résztvenni akaró tanitó urakat, hogy e hó végéig a póttanfolyam vezetésével megbizot Koós Ferencz helybeli képezdei igazgató tanár urhoz ebbeli nyilatkozatukat benyujtsák, vagy pedig személyesen nála magukat béjelentsék. Déván, 1872. julius 9-n. **Bárdosy Gyula**, m. tanfelügyelő.

— **Felhivás.** Vallás- és közoktatási magy. kir. miniszter ur rendeletéből az alsó-fejér-küküllőmegyei néptanitók számára a nyári póttanfolyam ez évben **Dicső-Szt-Mártonban** fog augustus 5-kén megnyilni, s tart szeptember 15-ig. Tankerületem t. néptanitói eziránt már értesitve vannak, de ha netalán a szomszéd tankerületbeli t. tanitó urak közül is némelyek óhajtanának e póttanfolyamon részt venni, sziveskedjenek ebbeli szándékukat velem jelen hó végéig tudatni. Minden megjelenő tanitó 60 krajczár napidij s lehetőleg ingyen szállásban részesül. Nagy-Enyeden, julius 10-kén 1872. **Gáspár János**, alsó-fejér-küküllőmegyei első tanfelügyelő.

Távirati tudósitás a bécsi börzéről.

Julius 13-ról: 5% Metalliques 64.30. 5% Nemzeti kölcsön 71.30. 1860-diki államkölcsön 204.10. Bankrészvények 847. Hitelrészvények 328.90. London 110.90. Ezüst 108.35. Cs. kir. arany 5.34. Napoleondor 8.85.

Földtehermentesitési kötvények: Magyar 81.75. Temesi 81.50. Erdélyi 79.25. Horv.-Slavon 84.—.

Felelős szerkesztő: **Sándor János.**

NYILTTÉR.

[36—40]

Titkos betegségeket
és
tehetetlenséget
(elgyengült férfierőt)
gyógyit gyökeresen fényes és tartós siker biztositása mellett
HANDLER MÓR
orvos- és sebésztudor, szülész és szemész.
Rendel naponként: délelőtt 11 órától 1-ig és délután 3 órától 5-ig.
Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutcza 13. szám, I-ső emelet 14. sz.
Dijjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Karlsbadi
malom-, kastély- és bugyogó kut.
Karlsbadi czukorkák és savak.
Karlsbad. Rendkivüli gyógyhatása folytán számos esetben, a természetes **karlsbadi ásványviz** minden **gyógyászati ásványviz** felett áll.
Különösen a **gyomor**, a **végbél**, a **lép**, a **tüdő**, a **vese**, a **húdszervek**, a **dülmirigy**, a **czukorkór**, a **méh üdült bajaiban**, valamint **csúzban** különösen ajánlható a **karlsbadi viz** használata.
A **karlsbadi vizet** otthon is ugy kell használni, mint a kutnál. A rendes adag minden reggel egy palaczk, melyet melegen vagy hidegen 20 perczny időközökben kell meginni, ha lehet, sétálva a szabad levegőn, vagy otthon is az ágyban. A **karlsbadi viz** hajtóerejének emelése végett egy kávéskanalnyi **bugyogó sót** kell bele tenni.
Hidegen használva nagyobb olvasztó ereje van a **karlsbadi viznek**, mint melegen.

Ásvány-posvány, vasposványsó és lug,
borongatásokra és furdőkre,
MATTONI és TÁRSA
ásvány-posvány müvéből Franzensbadban,
pótszerül vas-posványfürdők helyett, valamint elő- és utógyógyitásul otthonn igen becses s általában ajánlható **idült betegségekben**, a melyekben **vérhiány**, **hiányos vérképzés**, a **szervek** és **hártyák elzsibbadása**, **röst idegzet**, a **müszerek tunyasága** nyilvánulnak mint okok vagy következmények.

Giesshüblei savanyuviz
„König Otto's Quelle" Karlsbad mellett,
(az ausztriai Selters).
Legtisztább égvényes savanyuviz.
Naponta friss töltéssel kapható a giesshüblei kutkezelőség által
Mattoni és Knoll Karlsbadban.
Röpiratok, árjegyzékek sat. ingyen.
Saját raktár
Bécsben: Tuchlauban 14. és Maximilianstrasse 5.
12—12 (454)

A **Liebig**-féle
Kumys-kivonatot,
melyet a bécsi gyógytani hatóság gyógyszerül elismert s a krakói tudományos társulat különösen ajánlt, az orvosi tanszakok megegyező véleménye szerint, első rang illeti a tüdővész ellen eddig ismert és használt minden szer közt
Gyorsan és biztosan gyógyit: **tüdővészt** (még idült állapotában is), **gumót** (jelei: vérköpés, aszkóros láz, lélegzéshiány), **gyomor-, bél- és légcső-hurutot, Anaemiát** (vérszegénység) tartós betegségek és folytonos higanyélvezet következtében), **Chlorosist** (sápkór), **mellsorulást, aszkórt, hátgerincz-sorvadást, méhgörcsöt** és **ideggyengeséget.**
Egy üveg ára 1 frt o. é. Legalább 4 üveget tartó ládákban és azon felül bármekkora mennyiséget vidékre megküld
a Kumys-intézet főraktára
Bécs, Mariahilferstrasse 36, Bern (ifj. Friedl N.)
N. B. Betegek, a kiknél minden használt szer sikertelen maradt, tegyenek bizalommal egy utolsó kisérletet a Liebig-féle kivonattal.
17—26 (480)

„Wiener Commissions-Bank"
VÁLTÓIRODÁJA
— Kohlmarckt, 4-ik szám —
kibocsát
vételjegyeket
az alább feljegyzett sorsjegy-csoportokra, s ez összeállitások már azért is a legelőnyösebbek közé számitandók, mert minden ily vételjegy tulajdonosának alkalom van adva, minden fő- és mellék nyereményt egyedül megnyerhetni, s ezen kivül
aranyban 30 frank és bankjegyben 10 forint kamatban részesülhetni.
A. csoport. (Évenként 16 huzás.) Havi 10 forint részletfizetés. — Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő következő 4 sorsjegyet kap:
egy 5%-kos 1860-ki 100 forintos államsorsjegyet.
Főnyeremény 300,000 ft, s a sorozatos sorsjegy 400 fttal visszaváltatik,
egy 3%-kos török császári 400 frankos államsorsjegyet.
Főnyeremény 600,000, 300,000 frank valóságos aranyban,
egy hrczg braunschweigi 20 talléros sorsjegyet.
Főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül,
egy innsbrucki (tyroli) sorsjegyet.
Főnyeremény 30,000 forint.
B. csoport. (Évenként 13 huzás.) Havi 6 forint részletfizetés. Az utolsó részlet lefizetése után minden résztvevő következő 3 sorsjegyet kap:
egy 3%-kos török császári 400 frankos államsorsjegyet.
Főnyeremény 600,000, 300,000 frank valóságos aranyban,
egy hrczg braunschweigi 20 talléros sorsjegyet.
Főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül,
egy szász-meiningeni sorsjegyet.
Főnyeremény 45,000, 15,000 ft délnémet ért.
Vidéki megrendelések pontosan és utánvét mellett is eszközöltetnek. — Nyeremény-lajstromok a huzások után bérmentesen — ingyen küldetnek meg.
7—15 (495)

A föld egyetlen növénye sem egyesit oly szerencsésen legjótékonyabb befolyást a **lélegzési** és **emésztő**-szervekre, az **ideg-** és **inrendszer** oly állandó szilárditásával, mint az indiánok általános gyógyszere, a **Coca Peruból,** a mit tekintélyek, mint **Humboldt S.,** Martius, Lanza s mások, a **gümősödés** tökéletes hiányának (az Andeslakóknál), valamint a koquerók mesés erőképességének (minden más táplálék nélkül) szemtanui, csodálkozva tanusitják. Ezek alapján dr. Sampson tanár a cocát saját hazájában gyökeres tanulmány és kisérletek tárgyává tette, a melyeknek a legnehezebb betegségekben is bebizonyult végeredményei a
Coca-labdacsok I., II. és III.
Coca I. **torok-, mell** és **tüdőbajoknál,** még előhaladt állapotban is fényes sikert eszközöl; coca II. megszünteti a legmakacsabb **emésztés**-háborgatásokat, gyomorhurutot, **aranyér-bajokat,** étvágyhiányt sat., és coca III. a leghathatósb, sőt kipótolhatlan gyógyszer **ideggyengeség**, hypochondria, aszkór, s nevezetesen általános és különös **gyengeségi** állapotok ellen (pollutió, nemi gyengeség sat.). Ára porosz gyógyszer-dijszab. szerint 1 doboz 2 frt, 6 doboz 10 frt o. ért. Bővebb felvilágositásul lásd: Wissenschaftl. Abhandlung über die Coca, ingyen a **szerecsen-gyógyszertárban** Mainzban.
Főraktárak az osztr.-magyar birodalom számára:
Bécsben: **Haubner Ed.** am Hof.
Pesten: **Török J.** (456) 9—20

1—1 (505)

Idézvény.

Korondi **Simén Dániel**, elbujdosott neje csakugyan korondi **Tófalvi Rozália** ellen a székely-keresztúri unitárius egyházkörnyéki alpapi törvényszéken válópert inditván, **Tófalvi Rozália** az irt alpapi szék nevében fölszólittatik, hogy az **1873-dik év januar hónapja 6-dik** napján Ravaba az emlitett egyházkörnyéki esperesti hivatal előtt személyesen jelenjen meg.

Rava, julius 5-dik napján 1872.

Árkosi Dénes, m. p. kereszturkori unitárius esperes.

(496) 2—3
C. A. Schmidt és **Wiedera**
Bécs, Kolowratring 9.
raktárt tartanak
tömő-szelenczékből
(Stopfbüchsenpackung),
melyek maguktól kenődnek, páratlanul kitünő minőségüek, s javitott amerikai mód szerint készültek gőzgépek és locomotivok számára, — továbbá patentirozott forgatható
párhuzamos csavarfogók
(Parallel-Schraubstöcken),
előkészülékkel, melyek minden ékforma tárgyat összefognak, gépek, mühelyek, varrógépek, fegyver és másféle gyárok számára, — épugy
kocsimentő terüheme-lőkből
(Pratzen-winden),
25—150 mázsa erőre, kettős és egyszerü váltóval.
Ajánlkoznak megrendelések teljesitésére.
Árjegyzék kivánatra ingyen.

Ny. Gámán János örököseinél Kolozsvártt.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.